

Svátek Povýšení sv. kříže

(Nm 21,4b-9; Flp 2,6-11; Jan 3,13-17)

Ve svátek Povýšení sv. kříže vzdáváme poctu nástroji Kristova vítězství. Kříž byl nástrojem umučení, ale díky Ježíšově lásce se stal nástrojem vítězství.

Ze tří dnešních čtení, pouze druhé mluví o kříži. Tento list apoštola Pavla Filipánům popisuje celý majestátný oblouk, tyčící se nad Kristovým tajemstvím: ponížení a potom oslavení. První čtení a evangelium mluví o kříži pouze nepřímo, zdůrazňují epizodu s měděným hadem.

Když Ježíš mluvil s Nikodémem, naznačoval, že musí být vyvýšen, tak jako Mojžíš na poušti vyvýšil měděného hada. Upoutává tedy jeho pozornost k dramatickému vyprávění, které se událo během exodu židovského lidu.

V knize Numeri se dovídáme o tom, jak vyvolený národ, během cesty přes poušť, reptá proti Božímu plánu a proti Mojžíšově vůdcovství: „Proč jste nás vyved-li z Egypta? Abychom umřeli tady na poušti. Není chléb ani voda. Už máme dost té hladové stravy.“

Lid se tu zmiňuje o maně, zázračném daru Božím. Židé už ale mají všeho dost, jsou znechucení, protože propadli lidským žádostem, které nelze uspokojit.

Trestem za tuto vzpouru mají být jedovatí hadi, které na ně Bůh sešle. Lid se okamžitě rozpomíná na své hříchy a žádá Mojžíše, aby se u Hospodina přimluvil: „Hřešili jsme, když jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě; modli se k Hospodinu, aby od nás odstranil hady.“

Mojžíš se tedy obrací k Pánu a ten mu dává lék na tuto ránu: „Udělej si hada a vztyč ho na kůl; každý uštknutý, když se na něj podívá, zůstane na živu.“

Poznamenejme, že Pán vybral jako lék na tuto ránu symbol zla. Byli a jsou hadi, které uštknutím mohou člověka usmrtit. Pán bere tento symbol, tento obraz, aby vzbuzoval víru.

Kdo pohlédl na tohoto měděného hada, musel tak učinit s pohledem víry, v dobré víře, ve spravedlnosti a s důvěrou v Boží štědrost. Tento pohled ho pak uvedl do vztahu s Boží dobrotou a tak došel uzdravení.

V evangeliu říká Ježíš Nikodémovi: „Jako Mojžíš vyvýšil na poušti hada, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný.“

Mojžíš vyvýšil měděného hada; nyní musí být vyvýšen Ježíš, živý Syn člověka, na kříži.

Toto sloveso „vyvýšit“ je důležité. V Janově evangeliu je užito hned několikrát a ukazuje na skutečnou hodnotu Ježíšových pašijí a jeho kříže. Tímto slovesem vlastně evangelista Jan uskutečňuje vyvýšení svatého kříže, tedy oslavuje svatý kříž a ukazuje, že není ponížením, nýbrž povýšením.

Kříž se zdá být porážkou, ponížením, které si způsobil sám viník. V Ježíšově případě však tomu tak není, kříž je tu výjimečným darem lásky, znamením skvělého vítězství lásky. Ježíš tento kříž přijímá se synovskou poslušností k svému Otci, který nechce nic jiného než spásu světa; a přijímá ho také z lásky k lidem.

Kříž je od této chvíle symbolem lásky tak veliké, jakou si ani nedokážeme představit. Ježíš to stvrzuje v evangeliu slovy: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele dá svůj život.“ (Jan 15,3)

Proto můžeme vyvyšovat sv. kříž, protože Ježíš ho proměnil: z hanebného ponížení ve vítězství lásky. To je skutečné povýšení sv. kříže a tak tomu máme rozumět i my.

Hned poté, co mluvil o vyvýšení Syna člověka, Ježíš dodává: „Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna.“ Ježíšovo vyvýšení je darem Božím, ve kterém je obětován jeho vlastní jednorozený Syn; a je také darem Syna, který obětuje svůj život v dokonalé jednotě se spasitelskou vůlí Otce.

V dalších částech evangelia říká Ježíš farizeům: „Až bude Syn člověka vyvýšen, pak poznáte, že já jsem to.“ (Jan 8,28) Tedy na kříži se ukáže Ježíšova božská důstojnost.

Jindy se obrací k rozpačitému zástupu a říká: „Až budu ze země vyvýšen, potáhnu všechny lidi k sobě.“ (Jan 12,32) To je další způsob vyvýšení kříže: ukázat, že skrze něj jsou mocně přitahováni všichni lidé. Vzbudí-li se v někom víra ve vítězné utrpení Kristovo, pak je tento člověk křížem přitahován, neboť v něm rozpoznává nezměrnou Ježíšovu lásku, která vítězí nad zlem a nad smrtí.

V druhém čtení vyjadřuje Pavel další možný způsob vyvýšení: mluví o vyvýšení, které je plodem kříže.

Sám o sobě je kříž extrémním pokořením. Apoštol říká, že „Kristus, ačkoli má božskou přirozenost, nic nelpěl na tom, že je rovný Bohu, ale sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí.“

Pak se ponížil ještě radikálněji: „Byl jako každý jiný člověk, ponížil se a byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži.“ Proto je Ježíšova smrt na kříži tím nejnižším bodem jeho ponížení. Kříž byl totiž hanebným ponížením, které podstupovali jen vzpurní otroci.

Potom ale Pavel říká: „Proto ho také Bůh povýšil a dal mu Jméno nad každé jiné jméno.“ Kříž tak plodí své vyvýšení.

Ježíš říká několikrát v evangeliích: „Kdo se poníží bude povýšen.“ (Lk 14,11; 18,14; Mt 23,12; 18,14) On ponížil extrémním způsobem sám sebe; proto je od Boha vyvýšen. Pavel zde užívá slova ještě daleko expresivnějšího: říká, že ho Bůh povýšil nade všechno [ὑπερέχων - super exaltare].

Bylo ale třeba, aby toto ponížení bylo přijato pro spásu druhých, jako ponížení, které je ve shodě s velikou láskou. Jde o pozitivní sílu lásky, která dokáže ponížení přetvořit ve vyvýšení.

Je třeba se k tomuto podstatnému bodu vždy a znovu vracet. Ježíšovo mystérium se může jevit jako něco děsivého, když nepochopíme, že mu lze porozumět jen a pouze silou lásky. Tato láska přichází od Boha, byla přijata Ježíšovým srdcem a byla zjevena v jeho „děsivě“ štědré oběti na kříži.

Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna. Ježíš tak miloval nás, že dal sám sebe za naši spásu. Toto ponížení má za následek povýšení kříže.